

6. Országos programok

6.1 Magyar Tudományos Művek Tára (MTMT)

Az MTMT Osztály három kiemelt feladata 2019-ben:

- a. Az MTMT rendszer (MyCite) folyamatos (7/24) üzemi szolgáltatásainak a biztosítása, és a kapcsolódó szupport és felhasználói támogatás.
- b. Az MTMT 2018 novemberében bevezetett új szoftvere (MyCite2) működésének stabilizálása, illetve a korábbi szoftver teljes funkcionalitásának biztosítása.
- c. Az MTA doktora cím eljárást elindító publikációs listáinak ellenőrzésében bekövetkezett lemaradások behozása.

Az MTMT továbbfejlesztési és üzemeltetési költségeinek előteremtése továbbra is csak pályázati forrásokból volt lehetséges, de a korábbi éveknél zökkenőmentesebb volt. A minisztériumi struktúra átalakítása következtében a teljes összeget (140M Ft) az NKFIH-nél kellett pályáznunk, ami január végétől már lehívhatóvá vált. Ugyanakkor 2019. szeptemberétől a szoftver fejlesztője, a SZTAKI kívül került az MTA intézményi keretein, de ez a 2019-es működést már nem befolyásolta.

A 2019-es év során folyamatosan úrrá kellett lenni az adatszolgáltatási nehézségeken. Gyakorlatilag az összes értékelő táblázat mögötti számításokat a visszajelzések alapján folyamatosan korrigálni kellett, miközben már januárban a szokásosnál nagyobb adatigénylések jelentkeztek. A MTA Kutatóhálózati éves jelentés (Kutatóintézetek és Támogatott Kutató Csoportok – TKCs) elkészítéséhez szükséges adatellenőrzéseken, javításokon és kimutatásokon felül adatokat kellett szolgáltatnunk januárban az MTA átvilágításához, majd ezt követően az Innovációs és Technológiai Minisztérium (ITM) kiválósági pályázataihoz.

Többszörösen kellett korrigálni a publikációs listák megjelenését is, hogy rajta legyenek a megfelelő adatok a megfelelő formában.

Az év elején sürgősen biztosítanunk kellett a megváltozott MTMT adatszerkezetből az adatok átadását az akkreditációs és pályázati eljárások szempontjából kritikus külső informatikai rendszerek felé, ami megtörtént mind a Doktori Tanács adatbázisa, mint az NKFIH pályázati rendszere felé.

Az év a folyamatos szoftver javítások és fejlesztések jegyében telt, összességében 11. új szoftver verzió került ki, és december közepére valósult meg, hogy az új szoftver a korábbi szoftver funkcionalitását maradéktalanul teljesíti. Bizonyos esetekben még komoly ergonómiai korrekciókra van szükség, más esetekben viszont a korábbi szoftvert messze meghaladó előrelépéseket sikerült megvalósítani.

Komoly feladatot jelentett a nyár során a folyóirat-presztízsadatok – impakt faktorok és Scimago Q értékek – betöltésének előkészítése és megvalósítása az új rendszerbe. Tágabb tere nyílt az új szoftverrel a kapcsolódó fejlesztések, rendszerek alkalmazásának, így öt egyetem fejlesztett ki részben az MTMT támogatásával saját rendszereikhez illesztett adatátviteli funkciókat, illetve az MTMT Osztály informatikusa is számos

saját kiegészítő alkalmazást tudott az osztály napi rutinmunkáinak támogatására az MTMT-hez illeszteni. Folytatódott a FrontEndArt által a folyóirat-szerkesztőségek számára készített feltöltő program továbbfejlesztése is.

2019 során egy országos konzultációt tartottunk az MTMT adminisztrátorok számára a Networkshop konferencia tutoriál programja keretében, amelyen 25 adminisztrátor vett részt. Össességében 33 alkalommal biztosítottunk oktatás az MTMT adminisztrátorok számára.

A szoftverleállások legnagyobb része ütemezetten történt: 40-szer fordult elő 5-10 perces, előre bejelentett leállítás. Ezek vagy kisebb frissítések, vagy apróbb hibák miatti szerver-újraindítások voltak. Négyyszer volt szükség hosszabb, 30 perc körüli előre bejelentett leállásra. Váratlan, előre nem bejelentett „incidens” 16 alkalommal történt, ami hosszabb leállást, hibakeresést, majd a javításokat követően újraindítást igényelt.

A tervezett hardver infrastruktúra sem bizonyult elégségesnek az üzemszerű működéshez, további bővítésre és korrekcióra szorult.

Az akadémikus jelölés teendőinek egy része áthúzódott 2019-re is. A tagjelöltek publikációs és idézettségi adatait az MTMT1-ben végeztük. A tagválasztás megtörténte után elvégeztük az M1 szerverre mutató linkek átirányítását az M2 szerverre, és az M1-ben végzett javításokat átvezettük az M2 adatbázisba (elsőként a megválasztotaknál).

Az MTA doktori címre jelentkezők listáinak ellenőrzésével csak májusra sikerült behozni a lemaradásokat, viszont azóta ütemesen halad a munka.

2019-ben 87 beadott pályázat volt, ezek közül volt 25 fő, aki még 2018-ban indította az eljárást.

MTA Osztály	Beadott pályázatok száma
I. osztály	11
II. osztály	3
III. osztály	4
IV. osztály	9
V. osztály	13
VI. osztály	10
VII. osztály	9
VIII. osztály	8
IX. osztály	11
X. osztály	2
XI. osztály	7

2020-as évre 18 pályázó anyagának kezelése húzódott át, ezekből

- 3 esetben lezártuk a DTT pályázati rendszerében a feltöltést, de a pályázó még nem adta be a pályázatot,
- 3 esetben a DTT-be feltöltés megtörtént, de még nem kaptunk jelzést a pályázótól, hogy le is zárhatjuk a feltöltést,
- 6 esetben az ellenőrzés kész, hamarosan megtörténik a DTT-be feltöltés,
- 6 esetben az ellenőrzés még folyamatban van.

Összetettebb eseti adatszolgáltatást 45 alkalommal kértek.

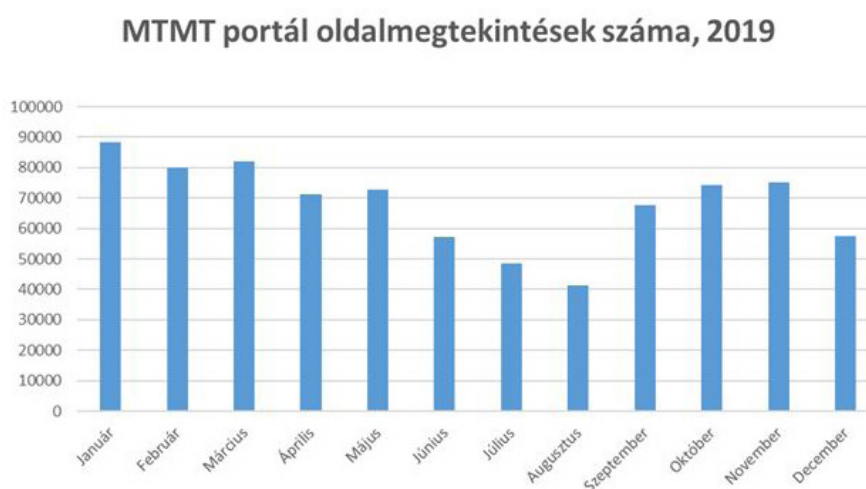
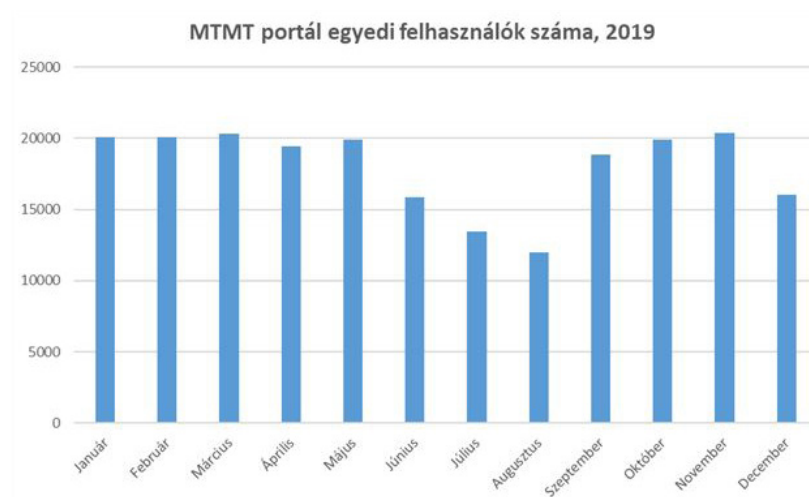
Az MTA tudományos osztályainak folyóirat-listáit 11 alkalommal kellett módosítanunk. 2019-ben az MTMT irányító és tanácsadó testületei folytatták munkájukat. A MTMT Tudományos Tanács háromszor ült össze, egyik ülését csak szoftvercserének szentelte. A MTMT Koordinációs Testület is háromszor ülésezett. A Bibliográfiai Szakbizottság egyszer, a Repozitóriumminősítő Szakbizottság pedig két alkalommal ülésezett.

2019-ben 14 tagintézmény csatlakozott az MTMT-hez. 4 egyházi felsőoktatási intézmény, 4 kutatóintézet, 2 múzeum, 1 dokumentációs központ, 1 kórház, egy határon túli egyesület és 1 ipari szereplő.

MTMT adatbázis statisztika (2019.01.01. – 2019.12.31.)	
Szerzők	
Összes szerző	63139
Nyilvános szerzők	53237
Közleménnyel rendelkező	52510
Adminisztrátorok	
Összes adminisztrátor	3320
Aktív adminisztrátor	1751
Közlemények	
Összes közlemény	1978099
Folyóiratcikk	911770
Könyvrészlet	431038
Könyv	195206
Egyéb konferenciaközlemény	124180
Egyéb konferenciakötet	72717
Oltalmi formák	6820
Disszertáció	20668
Egyéb	174786
Alkotás	40335
Kutatási adat	578

<i>Idézők</i>	
Összes idézés kapcsolat	7208453
Független	5881975
Függő	1243834
Nem vizsgált	82644
<i>Teljes tudományos közlemények</i>	
Közlemények száma	1224780
Független idéző kapcsolatok	5823626
Függő idéző kapcsolatok	1230766
Teljes tudományos művek aránya az összesből	61,92%

MTMT Portál statisztika - 2019¹

¹ MTMT portál használati statisztikái a Google Analytics programmal készültek

6.2 Elektronikus Információszolgáltatás (EISZ) Nemzeti Program

I. Előzmények

Az EISZ Nemzeti Program tevékenysége és stratégiai céljai:

a. Tudományos tartalomszolgáltatás a hazai felsőoktatásban és nonprofit kutatásban résztvevők számára

A program a hazai felsőoktatásban és nonprofit kutatásban résztvevők számára nyújt hozzáférést elektronikus tudományos tartalmakhoz, úgynevezett nemzeti licenc vásárlásával. A résztvevő intézmények, mint előfizetői kör, önrész fizetésével hozzájárulnak az EISZ Nemzeti Programban való részvételükhöz, továbbá az adatbázisok felhasználási jogainak megszerzési költségeihez való hozzájárulással segítik a program megvalósítását.

b. Közművelődési feladatok ellátása az előfizetői kör tagjai, a hazai közgyűjtemények, megyei könyvtárak és levéltárak, valamint a határainkon túli közintézmények magyar állománnyal rendelkező nyilvános könyvtárai számára

A program az előfizetői kör tagjai, a hazai közgyűjtemények, megyei könyvtárak és levéltárak, valamint a határainkon túli közintézmények magyar állománnyal rendelkező nyilvános könyvtárai számára nyújt hozzáférést magyar nyelvű tudományos, művelődéstörténeti és helytörténeti elektronikus tartalmakhoz, az információhoz való egyenlő hozzáférés érdekében és a digitalizált magyar kulturális örökség hozzáférhetővé tétele céljából. A digitális tartalmakhoz az intézmények térítésmentesen férnek hozzá.

Az EISZ Titkárság feladata a nemzeti program operatív működtetése:

- Nemzetközi és hazai szakirodalmi adatbázisok nemzeti licenceinek ügyintézése, központosított közbeszerzési eljárások lefolytatása
- Kapcsolattartás a kiadókkal
- Kapcsolattartás a hazai előfizetőkkel
- Hazai szervezetek szakmai támogatása
- Részvétel hazai és nemzetközi szakmai szervezetek munkájában

Az EISZ működésének jogi alapját az 1079/2012.(III.28) sz. kormányhatározat adja. A nemzeti program költségvetése a költségvetési törvény szerint, az MTA fejezetén belül, az MTA Könyvtár és Információs Központ címéhez rendelve, önálló alcímen jelenik meg. A tudományos tartalmak országos szintű gyarapításához szükséges licenc szerződések megkötése minden esetben a hatályos közbeszerzési törvény szerint történik.

Az EISZ központj, NKFIH által biztosított költségvetési kerete 1 950 000 000 forint, amely az ED_18-1-2018-0019. számú támogatási szerződés alapján 2019. március 26-án érkezett az MTA KIK egyszámlájára.

Figyelemmel a hazai kutatási és felsőoktatási szféra igényeire, integrálva a tagintézmények elvárásait, és igazodva a tudományos kommunikációban zajló paradigmaváltáshoz és a legkorszerűbb nemzetközi trendekhez, 2019-ben az EISZ Nemzeti Program legfontosabb szakmai célkitűzése az Open Access kezdeményezés gyakorlati térnyerésének elősegítése volt. A Programtanács támogatásával a Titkárság olyan digitális könyvtári infrastruktúra létrehozásán dolgozott, amely lehetőséget biztosít a magyar tudományos közösség tagjai számára, hogy országos szintű átmeneti szerződések égisze alatt tanulmányaikat és közleményeiket nyílt hozzáféréssel jelentethessék meg magasan jegyzett, szakterületükön mérvadónak tekintett folyóiratokban. A nemzeti program másik kiemelt célja a második szakaszába érkezett Compass+ fejlesztés megvalósítása. A szakmai együttműködések területén egyrészt az ITM/NKFIH támogatásával megvalósult Határon túli projekt, másrészt pedig a kelet-európai könyvtári konzorciumok szorosabb együttműködésére irányuló Regionális program.

II. Programtanács

A 2015. október 2-án megalakult Programtanács a tagintézmények érdekképviselői fóruma, döntés-előkészítő és értékelő testület. A Programtanács az MTA Elnökének tanácsadó testületeként működő, döntéshozatali jogkörrel rendelkező bizottság, amelynek tagjai díjazás nélkül látják el feladatukat. A Programtanács feladata a stratégia kialakítása, a rendszerfejlesztés fő irányának kijelölése.

A Programtanács részletes feladat- és hatásköre:

- Kijelöli a stratégiai irányokat
- Évenként értékeli a program helyzetét, működését
- Véleményezi a jelentősebb beruházásokat, kiadásokat
- Meghatározza az intézményi költség-hozzájárulás elvi alapjait
- Dönt a csatlakozó tagok önrészfizetési arányairól
- Meghatározza működési költségvetés tervezetét és az következő évi intézményi önrész hozzájárulás mértékét
- Konzultációt folytat az előfizető intézmények képviselőivel
- Kommunikációs fórumként szolgál a résztvevő intézmények szakmai egyeztetéseihöz

A Programtanács ügyrendje 2019. március 22-vel módosult. Személyi változások a Programtanácsban:

Intézménycsoportok	Mandátumok száma	PT tagok
SZAVAZATI JOGGAL RENDELKEZŐ TAGOK		
A Programtanács elnöke	1	Monok István főigazgató, MTA KIK
Felsőoktatási intézmények	10	Kálóczi Katalin főigazgató, ELTE Karácsony Gyöngyi főigazgató, DE Kokas Károly főigazgató-helyettes, SZTE Marton József Ernő főigazgató, BME OMIKK Nagy Zsuzsanna elnök, EKK Szeberényi Gábor főigazgató, PTE Szluka Péter igazgató, SE Tamási Balázs igazgató, OR-ZSE
Magyar Rektori Konferencia		Gelencsér András alelnök
Kancellárok képviselőiben		Szász Károly kancellár, SE
MTA kutatóintézetek	2	Fazekas Károly főigazgató, Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont Lévai Péter főigazgató, Wigner Fizikai Kutatóközpont
Nonprofit kutatóintézetek	2	Kis Máté igazgatóhelyettes, NAIK Zimányiné Horváth Vera tudományos titkár, ELI-HU
Egészségügyi intézmények	2	Izbéki Ferenc főorvos, Fejér Megyei Szent György Kórház Takácsi-Nagy Zoltán főigazgató-helyettes, Országos Onkológiai Intézet Mátyus Mária orvos ezredes, Honvédkórház
Közgyűjtemények	1	Kiss Gábor igazgató, Deák Ferenc Megyei és Városi Könyvtár
Országos szakkönyvtárak, szakkönyvtárak	1	Rózsa Dávid főigazgató, KSH Könyvtár
Államigazgatási intézmények	1	Tóthné Csáki Katalin könyvtárvezető, NÉBIH
SZAVAZATI JOGGAL NEM RENDELKEZŐ TAGOK		
NKFIH		Szabó István elnökhelyettes
ITM		Horváth Zita helyettes államtitkár
MTA		Véber János szaktanácsadó
MTA KIK		Urbán Katalin igazgató, EISZ Titkárság

A Programtanács 2019-ben 3 ülést tartott: március 22-én, június 21-én és december 6-án. Az ülések fő programpontjai a következők voltak:

2019. március 22.

- Az EISZ Titkárság szervezeti átalakítása
- A 2018. évi szakmai beszámoló elfogadása
- A 2019. évi munkaterv ismertetése
- Beszámoló a határon túli magyar intézmények számára biztosított ITM céltámogatásról
- Vita az önrékszámítás módszertanáról

2019. június 21.

- Az EISZ Programtanács ügyrendjének módosítása
- Tájékoztató a Springer Nature e-könyves keretszerződésről
- Tájékoztató az Elsevierrel folytatott tárgyalásokról
- A 2020. évi beszerzési és költségvetési terv ismertetése
- Vita a beszerzési és költségvetési tervről
- A 2020. évi beszerzési és költségvetési terv elfogadása név szerinti szavazással

2019. december 6.

Szakmai beszámoló az éves munkaterv teljesítéséről

- a) Új tagintézmények
- b) Új adatbázisok
- c) Open access szerződések
- d) Országos APC felmérés
- e) COMPASS+ fejlesztés
- f) Rendezvények

Tájékoztató a folyamatban levő beszerzésekről

- g) Taylor & Francis módosított ajánlat
- h) Springer e-könyv keretszerződés
- i) Elsevier open access szerződés

Konzorciumok 2020-ban

Legfőbb feladatok 2020-ban

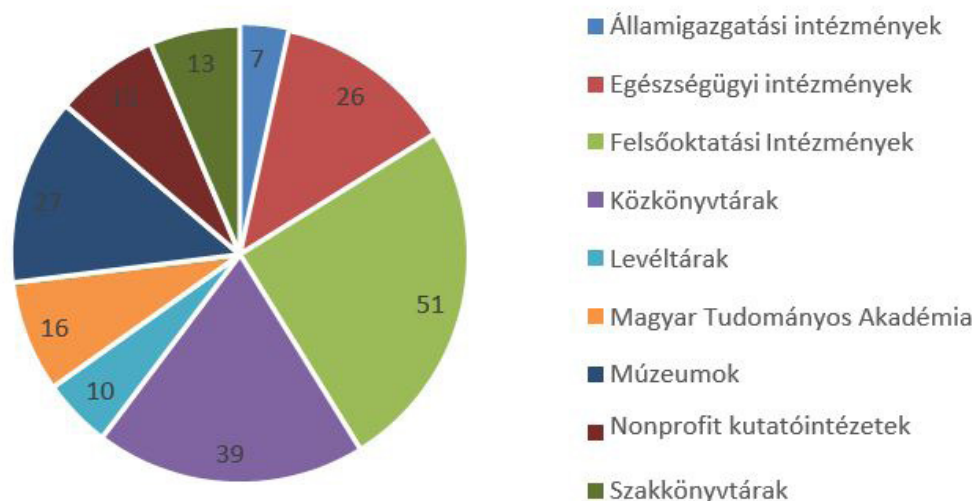
III. Az előfizetői kör

Tagintézményeink száma 2019-ben 247. Az EISZ szolgáltatásainak felhasználói: 266 000 egyetemi hallgató, 18 000 felsőoktatási oktató és kutató, 8000 kutatóintézeti munkatárs, muzeológus, 5000 orvos, kórházi munkatárs, 325 000 közkönyvtári, 10 000 levéltári felhasználó. Határainkon túli intézményeknél több mint 5000 felhasználó.

Az előfizetői kör tovább bővült, sok kisebb intézmény jelentkezett a minőségi magyar szakirodalmi forrásokhoz való kedvezményes hozzáférés lehetősége miatt. A nagy felsőoktatási intézmények és nonprofit kutatóközpontok pedig az új szolgáltatási elemként megjelenő publikációs lehetőségek miatt léptek be számos előfizetői körbe.

A tagintézmények adatait az EISZ Titkárság a GDPR rendelkezéseinek megfelelően tartja nyilván, tárolja és használja.

EISZ intézmények megoszlása intézménytípus szerint

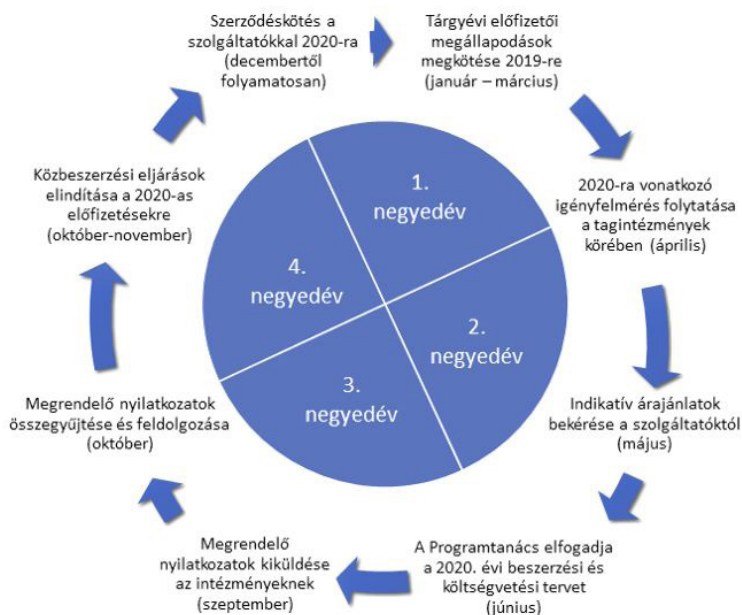
Megkötött előfizetői szerződések száma		
	Keretmegállapodások	Előfizetői megállapodások
Felsőoktatási intézmények	1	92
Eötvös Loránd Kutatási Hálózat	15	26
Egészségügyi intézmények		25
Államigazgatási intézmények		11
Nonprofit kutatóintézetek	2	21
Országos szakkönyvtárak	2	16
Múzeumok	3	38
Közkönyvtárak	3	60
Levéltárak		12
Összesen	26	301

Új intézmények 2019-ben:

1	Bocaius Könyvtár, Kassa
2	Bod Péter Könyvtár, Sepsiszentgyörgy
3	Csíki Székely Múzeum, Csíkszereda
4	Eötvös Loránd Kutatási Hálózat Titkársága
5	Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár
6	Haáz Rezső Múzeum, Székelyudvarhely
7	Hagyományok Háza
8	Hittudományi Főiskola és Papnevelő Intézet, Gyulafehérvár
9	Horvátországi Magyar Oktatási és Művelődési Központ, Eszék
10	Jakabffy Elemér Alapítvány, Kolozsvár
11	József Attila Könyvtár, Magyarkanizsa
12	Juhász Erzsébet Könyvtár, Topolya
13	Kecskeméti Katona József Múzeum
14	Kishegyesi Könyvtár
15	Kiskunfélegyházi Petőfi Sándor Városi Könyvtár
16	Laczkó Dezső Múzeum
17	Lendvai Könyvtár és Kulturális Központ
18	Madách Imre Városi Könyvtár
19	Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem
20	Matej Hrebenda Könyvtár, Rimaszombat
21	Németh László Városi Könyvtár
22	Partiumi Keresztény Egyetem, Nagyvárad
23	Politikatörténeti Intézet Közhasznú Nonprofit Kft.
24	Selye János Egyetem, Komárom
25	Szabadkai Városi Könyvtár
26	Szabadkai Városi Múzeum
27	Szarvas Gábor Könyvtár, Ada
28	Székely Nemzeti Múzeum, Sepsiszentgyörgy
29	Székelykeresztúri Városi Könyvtár
30	Székelyudvarhelyi Városi Könyvtár
31	Szent Pál Akadémia
32	Thurzó Lajos Művelődési-Oktatási Központ, Zenta
33	Vajdasági Magyar Művelődési Intézet, Zenta
34	Veritas Történetkutató Intézet

IV. Munkaterv

Annak érdekében, hogy az EISZ működése az éves munkaterv minden szakaszában átlátható és megismerhető legyen úgy a tagság, mint a fenntartó hatóságok, a közbeszerzési hatóság és szolgáltató partnereink számára, részletes folyamatleírást készítettünk az egyes feladatainkról és azok időbeli ütemezéséről, az alábbiak szerint:

1. negyedév:

Előzmény: Az EISZ Nemzeti Programban való intézményi részvétel szabályait, az adatbázisok használatára vonatkozó feltételeket, valamint az évente ismétlődő árfolyamkülönbözet-elszámolás módszertanát tartalmazó jogi keretmegállapodást a csatlakozó intézmények egyszer írják alá határozatlan időre.

Az első negyedévben kötjük meg az előfizetői megállapodásokat a résztvevő tagintézményekkel, amelyekben a tárgyévre vonatkozó adatbázisok listája, valamint az előfizetési díjnak az intézményre eső része, más szóval önrésze szerepel.

2. negyedév:

A következő évi adatbázis-előfizetések előkészítése áprilisban veszi kezdetét, amikor a Nemzeti Programban résztvevő tagintézmények igényfelmérő ívet kapnak, amelyet egy hónapon belül, április végére kell visszaküldeniük kitöltve az EISZ Titkárság részére. A nyomtatvány tartalmazza mindazon elektronikus tudományos tartalmak listáját, amelynek szolgáltatói úgynevezett konzorciumi ajánlatot* kívánnak adni az előfizetői körbe tömörülő közintézményeknek. (*Az elektronikus tudományos tartalomszolgáltatás munkanyelve az angol. Itt nem a magyar jogban más jelentéssel bíró

konzorcium szót használjuk, hanem az angolszász kifejezést, amely konzorciumnak tekinti az egyes adatbázisok csoportos előfizetésére a jelentős árkedvezmény és más előnyök (archiválási jog, publikálási lehetőségek) miatt tömörülő felsőoktatási, akadémiai, egészségügyi és egyéb közgyűjteményi intézményekből álló előfizetői kört.)

Az igényfelmérő íveken szerepel az EISZ által ajánlott szakmai tartalmak listája rövid ismertetővel, a szolgáltató honlapjára mutató linkkel, illetve abban az esetben, ha adott intézetnek a korábbi években már volt előfizetése valamelyik adatbázisra, akkor a vonatkozó időszak használati statisztikai adatait is mellékeljük. A közgyűjtemények egyszerűsített nyomtatványt kapnak, amelyen kizárólag a számukra érdekes tartalmakat soroljuk fel. A többi intézmény a teljes kínálatot tartalmazó listát kapja. Az egyetemeken és a kutatóintézetekben az egyes tudományterületek kiemelkedő szakértőinek igényei alapján szelektálják a listát. Mivel a nyomtatványon árak nem szerepelnek, kvázi kívánságlistaként működik. A kutatói közösség minden olyan adatbázist bejelöl, amely releváns szakirodalmi forrásnak számít működési/kutatási területén.

Májusban az EISZ Titkárság összegyűjti és feldolgozza az igényfelmérés eredményét. Ezután keressük meg a szolgáltatókat: indikatív ajánlat benyújtására kérjük fel őket. Az igényfelmérés eredményei és a szolgáltató cégek által benyújtott indikatív ajánlatok alapján, valamint a rendelkezésre álló költségvetési keretösszeg figyelembe vételével az EISZ Titkárság elkészíti a következő évre vonatkozó beszerzési és költségvetési tervnek legalább két eltérő változatát. Az egyes változatok a tudományterületi és felhasználói prioritások vonatkozásában különböző szakmai koncepciót tükröznek.

Június folyamán tart ülést a Programtanács, ahol a legalább két héttel korábban a tagoknak megküldött tervezetek szakmai vitája után a tanács név szerinti szavazással kiválasztja azt az egy változatot, amely alapján az EISZ titkárság a következő évben a szakmai tevékenységét végzi.

A beszerzési és költségvetési tervezetek sajátosságai:

- a. intézményi szám: Mivel az igényfelmérés során az intézmények a konkrét árak ismerete nélkül választottak tartalmakat, az táblázatban minden esetben becsült számokkal dolgozunk
- b. előfizetések központi pénzügyi támogatása: A megszavazott változatban szereplő minden adatbázis beszerzését támogatja a Programtanács. Azonban a rendelkezésre álló központi pénzügyi keret szűkössége miatt nem tud minden egyes adatbázist pénzügyi támogatásban részesíteni. A beszerzési tervben külön oszlopban van feltüntetve az EISZ központi keretéből biztosított pénzügyi támogatás, illetve a szükséges önerő mértéke. A Programtanács a 0% pénzügyi támogatásban részesülő adatbázisok beszerzését is támogatja, azonban pénzügyi hozzájárulás nélkül. Miért?
 - Egyrészt azért, mert a szolgáltatók csak abban az esetben adnak konzorciumi árkedvezményt, ha a beszerzés úgynevezett nemzeti licenc előfizetés keretében történik.

- Másrészt azért, mert nagy adminisztrációs segítséget jelent a tagintézmények számára, hogy a közbeszerzési eljárásokat az MTA KIK EISZ Titkársága teljes körűen lebonyolítja az intézmények nevében és javára.
- Harmadrészből pedig az állami és egyházi felsőoktatási intézmények a fenntartó EMMI-től kizárólag abban az esetben részesülnek szakirodalmi forrás beszerzésére fordítható speciális céltámogatásban, ha a beszerzés az EISZ-en keresztül történik.

Fontos megjegyezni, hogy az EMMI által biztosított céltámogatást az egyes egyetemek kapják közvetlenül, a céltámogatások összege mint intézményi önrész hozzájárulás, tehát saját forrásként jelenik meg az EISZ projekt költségvetésében.

A Programtanács által elfogadott beszerzési tervet az EISZ honlapján közzétesszük.

3. negyedév:

Szeptember elején minden tagintézmény megrendelő nyilatkozatot kap, amelyen a tavaszi igényfelmérés során általa kiválasztott tartalmak listája szerepel, de már a várható árakkal. A nyilatkozat aláírása hivatalos kötelezettségvállalást jelent. A nyomtatványokat az egyes intézmények nyilatkozattételre jogosult képviselőinek aláírásával fogadjuk el. Egy hónapon belül kell a megrendeléseket az EISZ Titkárságra visszaküldeni.

Tekintettel arra, hogy a tagintézmények a megrendelő nyilatkozatban szembesülnek a várható költségekkel, korábban megfogalmazott igényeiket gyakran felülvizsgálják:

- a. lemondanak egy vagy több adatbázist, mivel nem rendelkeznek elegendő pénzügyi forrással az önrész kifizetésére
- b. további tartalmakra is árat kérnek tőlünk, mert a kiadói árkedvezmény mértéke nagyobb volt, mint amire számítottak, így a rendelkezésükre álló pénzügyi keret minél hatékonyabb kihasználása érdekében további szakirodalmi forrásokat kérnek

A kiadói árazás sajátosságai:

- a. átfogó, multidiszciplináris adatbázisok esetén a kedvezményes ár annál olcsóbb, minél több előfizető intézmény csatlakozik a konzorciumhoz
- b. speciális, egy tudományterületre fókuszáló, általában kevés előfizetővel rendelkező szakirodalmi adatbázisok esetén, az ár annál magasabb, minél több intézmény alkotja a konzorciumot

Az EISZ Nemzeti Program munkafolyamatának a fentiekben bemutatott sajátosságai miatt, a Programtanács által elfogadott beszerzési és költségvetési tervben szereplő adatok eltérhetnek a közbeszerzési eljárások során benyújtott dokumentumokban szereplő adatoktól.

4. negyedév:

Októbertől folyamatosan indítjuk el uniós eljárásrend szerinti hirdetmény nélküli tárgyalásos közbeszerzési eljárásainkat a Kbt. 98§ (2) c. pontja alapján. Mivel az EISZ nem hatóság, hanem könyvtári szolgáltatások biztosítására létrehozott nemzeti program, tevékenységünket a magyar egyetemi és kutatói közösség szakmai igényei alapján végezzük. Minden beszerzésünk során egyedi gyűjteményes műveket vásárolunk, illetve fizetünk elő, amelyeknek szakmai tartalma és a kapcsolódó szolgáltatások (keresőplatformok, metaadatok kezelésére szolgáló eszközök, tudományometriai méréseket végző interface-ek, klinikai döntéstámogató rendszerek, stb.) egyetlen más termékkel sem helyettesíthetők vagy kiválthatók.

Kiemelt törekvésünk, hogy a közpénzekkel való hatékony gazdálkodás érdekében minél több közbeszerzési eljárást befejezhessünk és a szolgáltatóval szerződést köthessünk addig, amíg nagy nemzetközi szolgáltató partnereink tartják kedvezményes áraikat.

V. Költségvetés

Az EISZ nemzeti program számos, a működéssel összefüggő költség fedezéséhez szorult a saját erő terhére, de a támogatási szerződésben szereplő kötött terv miatt ezeket nem tudjuk megjeleníteni a pénzügyi elszámolásban. Például: ügyvédi költségek, könyvvizsgálati díj, közbeszerzéssel összefüggő hatósági eljárási díjak, illetve irodai informatikai gépek bérleti- és karbantartási díja, külföldi- és belföldi kiküldetési kiadások, pénzügyi szolgáltatások kiadásai, stb. A projekt tényleges összköltsége meghaladja a nettó 4,6 milliárd forintot.

A felsőoktatási intézmények a korábbi évek gyakorlatának megfelelően az ITM Felsőoktatásért Felelős Államtitkárságtól címzett támogatást kaptak az EISZ céljaira, önrész befizetésre, ami lehetővé tette a szolgáltatások folyamatos biztosítását.

2019	eFt
EISZ központi forrás	1 950 000
Maradvány előző évről	312 102
Intézményi önerő + rendszerhasználati díj	2 479 280
Forrás összesen	4 741 382

Adatbázisok beszerzése	4 367 000
Inhouse fejlesztés	19 692
Működési költség	236 059
Kiadás összesen	4 622 751

VI. Központosított közbeszerzések

A központosított közbeszerzési eljárások szempontjából 2019-ben nagy feladat volt szolgáltató partnereink számára az új rendszer követelményeihez való alkalmazkodás. A kiadók közül elsősorban az USA-beli cégek boldogultak nagyon nehezen a regisztrációs és az ajánlatbeadási folyamattal. Az első tapasztalatok alapján elmondható, hogy az EKR még bevezetés és folyamatos fejlesztés alatt álló rendszer, amely néhány éven belül jelentősen megrövidítheti és egyszerűsítheti a közbeszerzési eljárások lebonyolítását, azonban egyelőre hosszabb és bonyolultabb a folyamat.

Tavalyi negatív rekordként a JSTOR közbeszerzés 9, az ACS eljárás pedig 8 hónapig tartott, de az IOP, az Oxford és a Brill eljárások is több hónapig húzódtak.

Pénzügyi szempontból is sokkal megterhelőbb volt a közös közbeszerzések lebonyolítása, mivel a Közbeszerzési Hatóság új eljárási díjakat vezetett be az év során a hirdetés nélküli tárgyalásos eljárások vonatkozásában. A 424/2017. (XII. 19.) Korm. rendelet 35. § (1) bekezdése szerint a rendelet rendelkezéseit 2018. április 15. napjától kell alkalmazni. Azóta kell 40 000 forintot fizetni eljárásonként úgynevezett EKR rendszerhasználati díjként.

2019.01.21. napja óta a 44/2015. (XI. 2.) MvM rendelet 15./A § (1) bekezdése szerint a hirdetés nélküli tárgyalásos eljárások Hatóság által végzett törvényességi ellenőrzéséért ellenőrzési díjat kell fizetni. Az ellenőrzési díj mértéke eljárásonként 250 000 forint.

Minden esetben szükséges a szerződéskötést követően a rendelet 13. § (2) bek. d) pontja alapján 100 000 forintot fizetni az eljárás eredményéről szóló tájékoztató miatt.

A 15. § (1) és (5) bekezdése alapján amennyiben a Hatóság a 10. § (8) bekezdés e) pontja szerinti ellenőrzés alapján a Kbt.-ben meghatározott határidők betartásával kapcsolatban mulasztást állapít meg, és az a 12. § (1) bekezdése szerinti hiánypótlást követően is fennáll, a Hatóság az ajánlatkérőt közzétételi költségtérítés fizetésére kötelezheti. A költségtérítés mértéke egységesen 80 000 forint. Az eljárás eredményéről szóló tájékoztató feladását követően szokott ez előfordulni, tekintettel arra, hogy a szerződéskötést követően 10 munkanapon belül fel kellett adni ezt a tájékoztatót (és sokszor ez nem sikerült). 2020. február 1. után indított eljárások esetében ez az időtartam 3 munkanapra csökkent.

A Hatóság külföldi ajánlattevők esetén sem tesz kivételt. Az EISZ partnerei számára a 10 napos aláírási határidő sem volt tartható, a 3 munkanapos bevezetésével azonban a 80 000 forintos büntetéssel a magyar kiadók kivételével minden szolgáltató esetében számolnunk kell majd.

Összegezve: Minden megindított indított eljárás esetében 40 000+250 000+100 000 = 390 000 forint a fix költség, amit mindenképp ki kell fizetnünk, erre jöhetnek a fentiekben részletezett büntetések. Ezek a költségek a tavalyi év során jelentősen megemelték a saját erő terhére elszámolható kiadásokat.

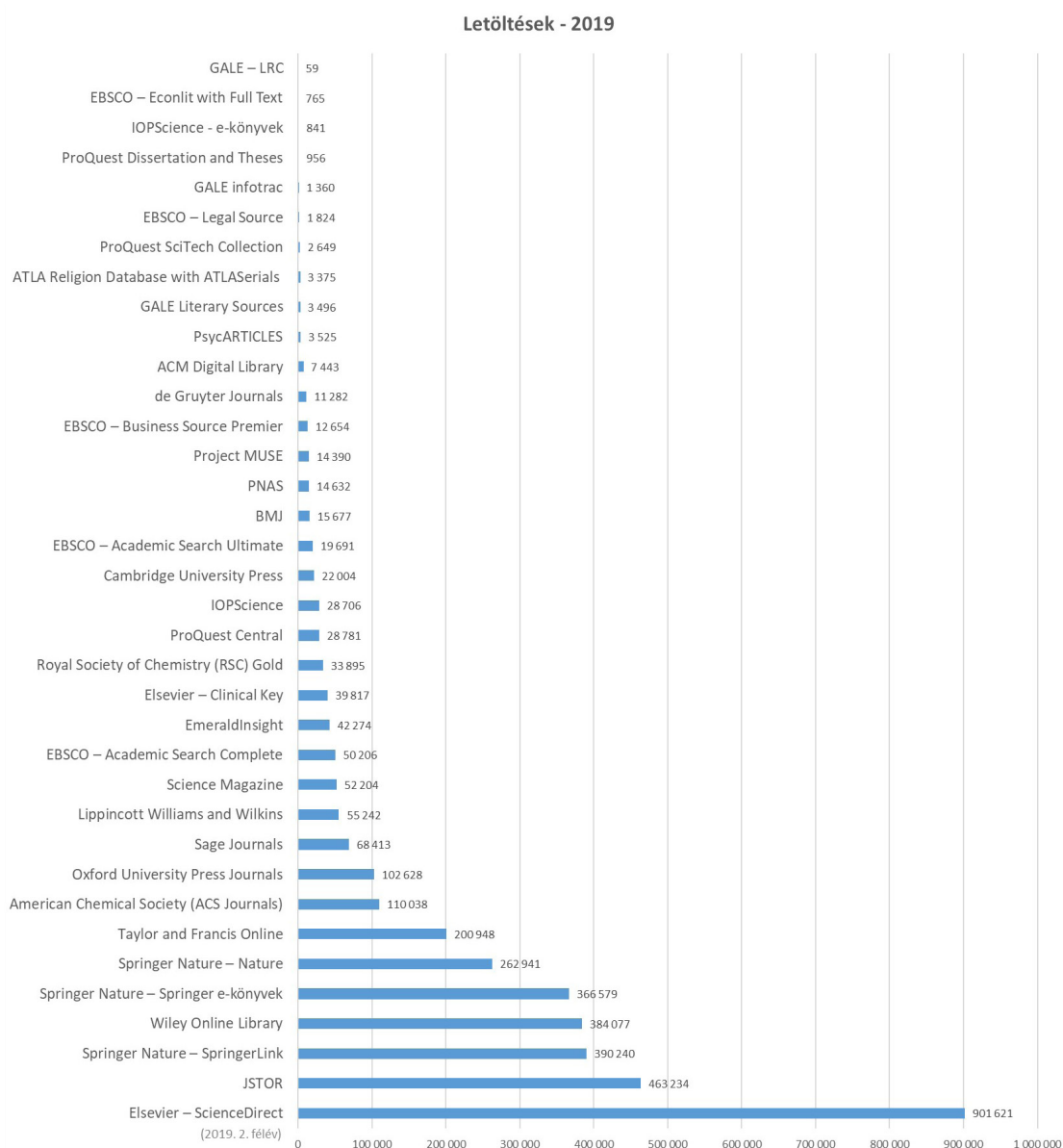
2019-ben tagságunk részére 61 adatbázist szereztünk be közbeszerzési eljárás keretében, az alábbiak szerint.

EISZ által beszerzett adatbázisok 2019-ben	EISZ támogatás %
ACM Digital Library	10%
Akadémiai Kiadó Folyóiratai hozzáférés	25%
Akadémiai Kiadó Folyóiratai OA	100%
Akadémiai Kiadó MERSZ	25%
Akadémiai Kiadó Szótárak	25%
American Chemical Society (ACS)	0%
Arcanum Digitális Tudástár Plusz, Mentor adatbázis	100%
BMJ + Journals	10%
Brill Journals + Databases	0%
Cambridge University Press Journals	25%
Clarivate Analytics - Web of Science	50%
Clarivate Analytics - Citation Connection	10%
Clarivate Analytics - ESCI Backfiles	10%
Clarivate Analytics - InCites	10%
Clarivate Analytics - JHCD	10%
Clinical Key	10%
De Gruyter	25%
De Gruyter Databases	0%
EBSCO - Academic Search Complete	25%
EBSCO - Academic Search Ultimate	10%
EBSCO - ATLA Religion with ATLASerials + ATLA Plus	10%
EBSCO - Business Source Premier	10%
EBSCO - Econlit Index + Fulltext	10%
EBSCO - Legal Source	10%
Emerald	0%
EMIS	0%
FSTA	10%
Gale	10%
IOPscience	25%
JSTOR	25%
Kronosz Kiadó	25%
L'Harmattan	25%
Lippincott Williams and Wilkins	0%
MathSciNet	10%
Osiris Kiadó	25%

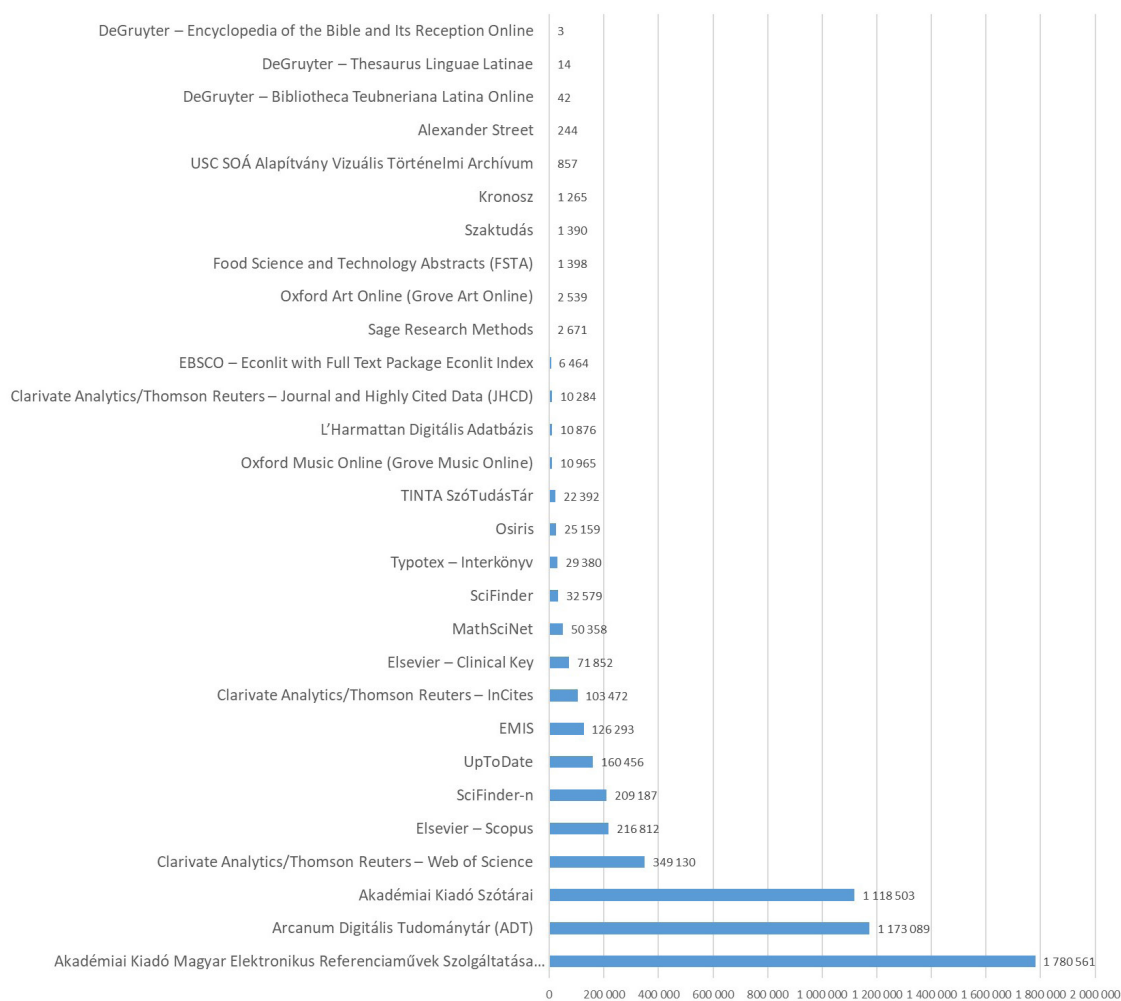
EISZ által beszerzett adatbázisok 2019-ben	EISZ támogatás %
Oxford Art Online	10%
Oxford Music Online	10%
Oxford University Press Journals	25%
PNAS	0%
ProjectMUSE	10%
ProQuest - Alexander Street	10%
ProQuest Central	25%
ProQuest Dissertations and Theses	0%
ProQuest SciTech Premium	10%
PsycARTICLES	10%
Royal Society of Chemistry	25%
Sage	0%
Sage Research Methods	0%
ScienceDirect (2019 második félévtől)	50%
ScienceMagazine	10%
SciFinder	10%
SciVal (2019 második félévtől)	0%
Scopus (2019 második félévtől)	0%
SpringerLink, Nature	50%
Szaktudás Kiadó	25%
Taylor & Francis Digital Library	25%
TINTA SzóTudásTár	25%
Typotex Interkönyv	25%
UpToDate	10%
USC SOÁ VHA (második részlet)	100%
Wiley	25%

Az EISZ közbeszerzési eljárásainak lebonyolítását 2019-ben a VMC Consulting Kft. végezte. Kétéves szerződésünk 2020. december 31-ig van érvényben. A következő időszakra új verseny kiírása szükséges a közbeszerzési/jogi tanácsadási feladatokra.

VII. Használati statisztikai mutatók

Megtekintések - 2019

VIII. Stratégiai célok megvalósítása 2019-ben

A) Az Open Access kezdeményezés gyakorlati térnyerésének elősegítése és a magyar tudományos eredmények nemzetközi láthatóságának növelése

2019-ban kiemelkedő szakmai célkitűzéseink az Open Access kezdeményezés gyakorlati térnyerésének elősegítése és a magyar tudományos eredmények nemzetközi láthatóságának növelése úgynevezett átmeneti megállapodások által.

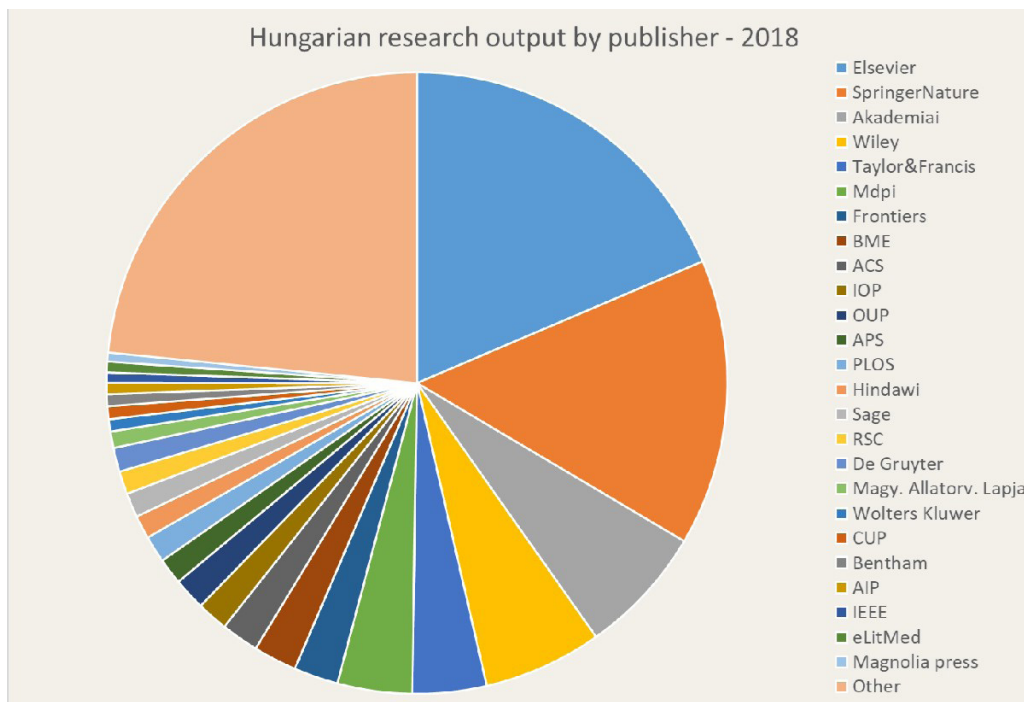
Az átmeneti megállapodások lényege, hogy egy szerződésen belül kezelik az előfizetési díjakat és a nyílt hozzáférésű tudományos közlemények (OA publikációk) közzéadási díjait (APC). A magyar tudomány láthatóbbá tétele, az intézményi előfizetési költségek csökkentése és a közpénzekkel való takarékos és minél hatékonyabb gazdálkodás érdekében ez a szerződéses modell lehetőséget biztosít arra, hogy a jelenlegi fenntarthatatlan tudományos kommunikációs rendszert a szakmai közösség érdekeinek és igényeinek megfelelően egy átlátható, versenyképes, hosszú távon fenntartható, a tudományos kibocsátást követő modell váltsa fel.

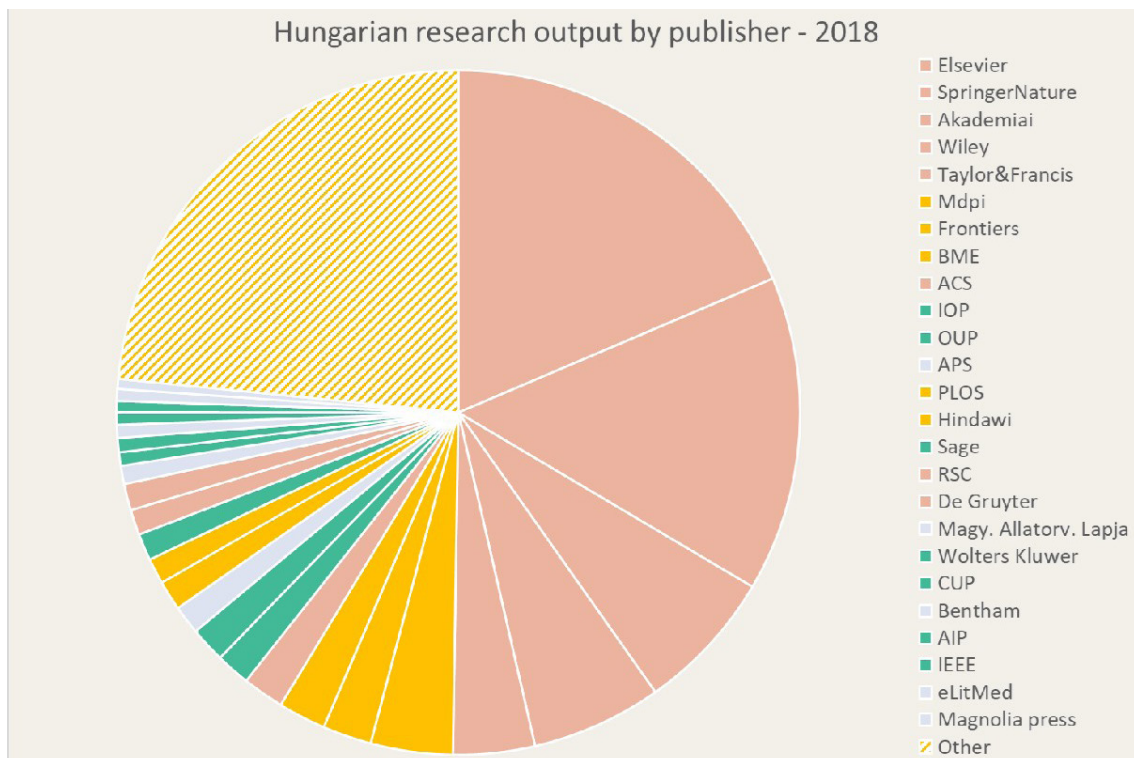
Az átmeneti szerződések követelményei

1. Az Open Access-re való áttérésnek a jelenleg előfizetésekre fordított díjak csökkentését kell eredményezniük. Az átmeneti szerződéseknek a kizárólag a tudományos kibocsátáson alapuló modellre való áttérést kell megvalósítaniuk.
2. Az EISZ tagintézményeknél affiliációval rendelkező szerzők egyes kiadóknál megjelent cikkei a megjelenés pillanatától kezdve nyíltan elérhetővé kell, hogy váljanak.
3. A cikkek a Creative Commons CC-BY licenc alatt jelenjenek meg.
4. A tudományos közlemények publikálása során a kiadói munkafolyamatoknak követniük kell az Efficiency and Standards in Article Charges (ESAC) kezdeményezés által megfogalmazott irányelveket, különös tekintettel a cikkek metaadatainak a Crossref rendszerben történő pontos regisztrációjára és a szerzők szabványos azonosítására.
5. A magyar törvényi előírásoknak megfelelően az EISZ szerződéseinek minden eleme átlátható és nyilvános módon elérhető.
6. Az átmeneti szerződések keretében az előfizetett tartalmakhoz biztosítani kell az örökös hozzáférés és az archiválás lehetőségét.

Az EISZ Programtanácsa határozottan támogatja, hogy az EISZ a jövőben kizárólag olyan folyóiratelőfizetési szerződéseket kössön, amelyek megfelelnek a fenti elvárásoknak.

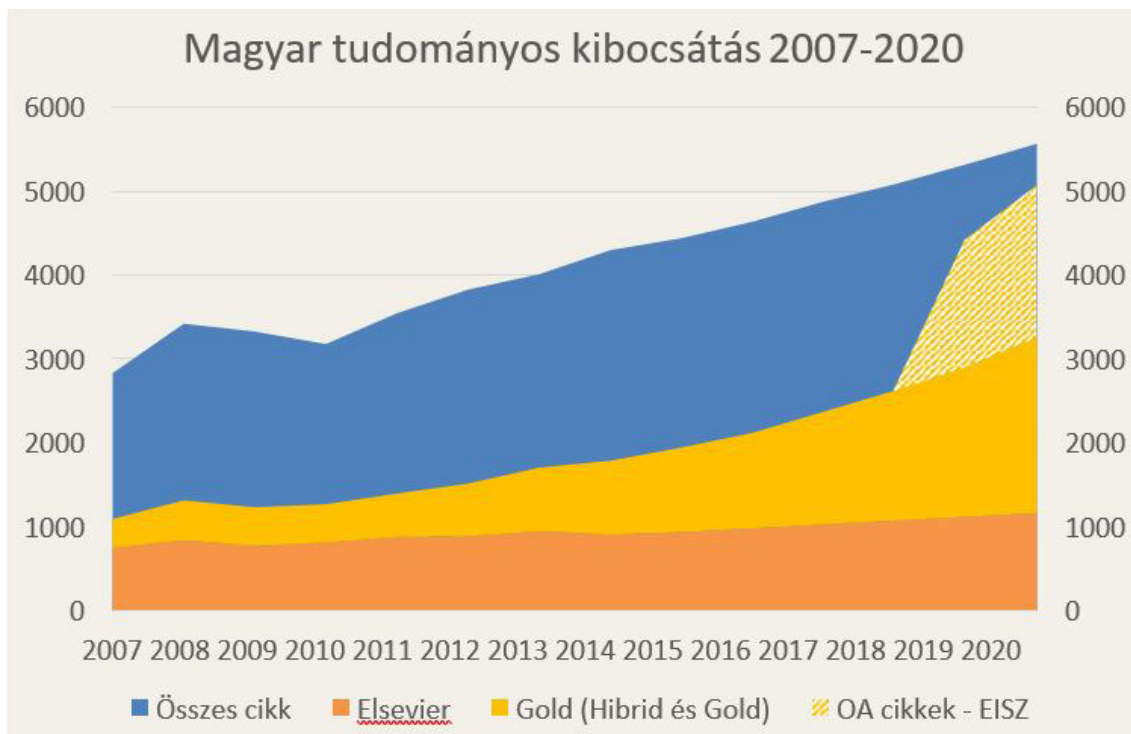
2019-ben az EISZ a következő kiadókkal kötött átmeneti szerződést: Akadémiai Kiadó, American Chemical Society, DeGruyter, Elsevier, Royal Society of Chemistry, Springer-Nature, Taylor&Francis, Wiley. Ezek a megállapodások lehetővé tették, hogy a magyar tudományos kibocsátás jelentős része nyílt hozzáféréssel jelenhessen meg.

Publikációk az átmeneti szerződések keretében

Kiadó	Intézmények száma	Publikációk maximális száma a szerződés szerint	Megjelent publikációk száma
Akadémiai Kiadó	91	korlátlan	557
American Chemical Society	7	61	44
De Gruyter	12	22	13
Elsevier	45	500	nincs adat
Royal Society of Chemistry	4	korlátlan	21
SpringerNature	53	520	538
Taylor & Francis	19	160	148
Wiley	13	550 000 EUR értékben	202

Elsevier

Több mint másfél éves tárgyalássorozatot lezárva, open access szerződést kötött az EISZ és az Elsevier globális információelemzési, tudományos és egészségügyi tartalomszolgáltató vállalat.

A hároméves megállapodás keretében az EISZ konzorciumban résztvevő intézmények felhasználói több mint 2500, az Elsevier és a partnerei által megjelentetett tudományos folyóirat közel 16 millió cikkéhez férnek hozzá a ScienceDirect platformon. A szerződés továbbá elősegíti a nyílt hozzáférésű tudományra való költségsemleges átállást azáltal, hogy a tagintézményeknél affiliációval rendelkező levelező szerzők minden további APC költség nélkül jelentethetnek meg open access cikkeket a megállapodásban szereplő folyóiratokban.

A ScienceDirect megállapodással párhuzamosan megkötött Scopus és a SciVal adatbázisokhoz való hozzáférési szerződés a magyar tudományos teljesítmény mérését, értékelését, továbbá 10 700 nemzetközi kutatóintézettel és az ott dolgozó kutatókkal való összehasonlítás lehetőségét biztosítja, továbbá az élvonalbeli kutatási irányok meghatározásában is segítséget nyújt.

Új önrékszámítási rendszer

A korábbi szerződésekhez képest megjelenő új komponens (a publikációs díj) kapcsán az EISZ elvárása, hogy csökkenjen a hozzáférési (előfizetési) díj. Ugyanakkor az új konstrukció miatt többször felmerült, hogy a Programtanács által 2016-ban elfoga-

dott önrésszámitási eljárásokat is át kell gondolni, hogy azokban nagyobb hangsúlyt kapjon az intézmények tudományos kibocsátása.

Az újgenerációs szerződések legnagyobb előnye, hogy országos szinten egy keretben kezelik az előfizetési és a publikálási költségeket, így a kiadóknak nincs lehetőségük több forrásból, nem átlátható módon bevételekhez jutniuk. Ez a gondolat tükröződik az NKFIH álláspontjában, amely a nemzeti programot finanszírozó hatóságként ígéretet tett a központi költségvetés növelésére, hogy elősegítse az open access publikálást.

A Programtanács 2019 márciusában tartott ülésén döntött az önrésszámitás rendszerének átalakításáról, és az EISZ Titkárság által kidolgozott alternatívák közül amellet döntött, amely az eddig alkalmazott kategóriabeosztást megtartva veszi figyelembe nagyobb súllyal az intézmények publikációs kibocsátását. Így a tagintézmények által elfogadott és megszokott módszer szerint történik az önrészek meghatározása.

Gold OA kiadók bevonása

A Titkárság korábban bemutatott szakmai tervei közül az úgynevezett gold open access kiadók felé történő nyitás is elindult: előzetes tájékoztató jellegű megbeszéléseket folytattunk az MDPI és a Frontiers képviselőivel egy lehetséges országos szintű tagsági szerződés vonatkozásában.

APC kérdőívek

Az EISZ Titkárság továbbra is kiemelt feladatként kezeli az APC felmérés lefolytatását és az eredmények feldolgozását. A vizsgálat keretében az intézményi Open Access ráfordításokat szeretnénk országos szinten feltérképezni, illetve a Compass+ fejlesztés eredményeként lehetőséget biztosítani az adatszolgáltatás egyszerűbbé és folyamatosabbá tételére.

A Programtanács felhatalmazása alapján az alábbi összegűjtött adatokat az OpenAPC kezdeményezés felé továbbítjuk: cikkek metaadatai (DOI azonosító, folyóirat, megjelenés éve), affiliáló intézmény neve, APC összege. A továbbított adatok között nem tüntetjük fel az összegek forrását.

Amennyiben a következő APC felmérés során pontos képet kapunk arról, hogy Magyarországon mely intézmények rendelkeznek OA tagsággal az egyes gold OA kiadóknál, úgy a következő időszakra ki tudunk dolgozni egy középtávú konzorciumi modellt.

SCOAP₃

A Sponsoring Consortium for Open Access Publishing in Particle Physics (SCOAP₃) egy 2012-ben, az Európai Nukleáris Kutatási Szervezet (CERN) által indított program, melynek célja a részecskefizika területén született publikációk nyílt hozzáférésű el-

érésének biztosítása. A program lényeges eleme, hogy az Open Access publikáláshoz szükséges közzétételi díjakat (Article Processing Charges - APC) nem az egyes szerzők, illetve az őket foglalkoztató intézmények fizetik, hanem egy könyvtárakból és finanszírozó szervezetekből álló nemzetközi konzorcium állja. A program első fázisában (2014-től 2016-ig) érvényben lévő modellt úgy építették fel, hogy az előfizető intézmények a korábbi előfizetési díjaikat átcsoportosították az APC-k fedezésére, ezáltal biztosítva a cikkek szabad hozzáférését.

A SCOAP3 program eddig több mint 18 ezer folyóiratcikk nyílt hozzáférésű megjelenítését tette lehetővé. A kezdeményezés egyedülálló együttműködési lehetőséget biztosított a részecskefizika területén megjelenő tudományos publikációk nyílt hozzáférésre való átállása érdekében 44 ország 3000 könyvtára, kutatásfinanszírozó testülete, és kutatóintézete között. A program első fázisából 100 ország 20 ezer kutatója profitált. A SCOAP3 sikerét mutatja, hogy a négy legjelentősebb folyóiratot kiadó Elsevier és SpringerNature cégek vizsgálata alapján a program kezdete óta a támogatott folyóiratokból való cikketöltések száma megduplázódott.

2012-ben 10 folyóirat jutott be a programba, 2017-ben pedig két IOP folyóirat kiválásával 8 folyóirattal folytatódott a SCOAP3 második fázisa. 2018-ban csatlakozott az American Physical Society (APS) 3 folyóirata: Physical Review C (PRC), Physical Review D (PRD), és Physical Review Letters (PRL): az APS csatlakozásával 2018-tól a részecskefizika területén megjelent cikkek közel 90%-a válik nyílt hozzáférésűvé a SCOAP3 program által.

A SCOAP3-hoz történő csatlakozási megállapodást (Memorandum of Understanding) az MTA KIK 2014-ben írta alá, vállalva az évenkénti tagdíjat, melyet részben az MTA Open Access alapja, részben pedig az EISZ állja. A tagdíj összege 2014-től 2017-ig 22.000 € volt, az APS csatlakozásával, 2018-tól a magyar tagdíj 22.000 € + 18.480 \$ volt. A SCOAP3 harmadik fázisában (2020–2022) a külön devizanemekben történő fizetések egyszerűsítésével a magyar hozzájárulás mértéke 38 000 €.

B) Korszerű, felhasználóbarát és intézményre szabott szolgáltatások bevezetése

Compass+ fejlesztés

A Compass+ projekt célja egy olyan interaktív platform létrehozása, amely az EISZ rendelkezésére álló adattömeg alapján felhasználóbarát, hatékony és testre szabható interaktív felületen keresztül segíti az eligazodást úgy az EISZ tagintézmények, mint a kutatói közösség tagjai és a döntéshozók számára az intézményi teljesítménymérés és -értékelés, valamint rangsorolás területén. Továbbá a nemzeti licenc előfizetés keretében elérhető tudományometriai adatbázisok és szoftverek minél hatékonyabb és szakszerűbb felhasználása, valamint az elektronikus tudományos tartalmak vonatkozásában adatalapú intézményi döntések meghozása érdekében.

A rendszer fő felhasználói elsősorban tudományometriai szakemberek, adatelemzők, könyvtárosok, intézményi EISZ adminisztrátorok és intézményvezetők lesznek. Az ad-

minisztrátorok regisztráció után azonosítással tudják használni a rendszer. A zárt felület mellett a rendszer szabadon hozzáférhető felületén bárki számára elérhető magas szintű adatokat is szolgáltat a használati statisztikáról, tudományos kibocsátásról és a tudományos kibocsátás méréséhez szolgáló módszerekről.

Az új fejlesztés már elkészült funkcionálisai:

1) Kollekciónedezsment:

A kollekciónedezsment eszközzel az intézményi adminisztrátorok maguk is el tudják végezni a Compass+ adatbázisban szereplő egyéni előfizetések kezelését. Az adatbázisok címlistái továbbra is központilag kerülnek betöltésre a Compass-ba, és az EISZ előfizetések adminisztrálása is ott történik de az egyénileg előfizetett folyóiratok kiválasztására és az egyéni dátumok kezelésére az intézményi kapcsolattartóknak is lehetősége lesz. A kollekciónedezsment funkcionális adatforrásai a Compass címlisták és az egyedi intézményi előfizetések adatai, önbevallásos alapon.

2) Adatbázisok átfedései:

A Compass adatbázisban szereplő adatok alapján (ISBN, ISSN, eISSN, egyedi azonosító) alapján automatikusan is el lehet majd végezni az adatbázisok átfedésvizsgálatát, kiterjesztve olyan esetekre is, amelyeket az EISZ még nem, vagy nem teljesen vizsgált, illetve más, kurrens, vagy akár Open Access (DOAJ) adatbázisokra is. Ezzel segíteni tudnánk az intézmények adataalapú döntését, és naprakész információkat szolgáltatunk az aggregált adatbázisok (EBSCO, ProQuest, Gale, JSTOR stb.) és a kurrens tartalmak átfedéseiről is. Az EISZ korábban már végzett hasonló vizsgálatokat, a módszertan az átfedések vizsgálatához rendelkezésre áll.

3) Használati statisztika:

A fejlesztési modul célja az EISZ által gyűjtött használati adatok automatizálása és gazdagabbá tétele. Jelenleg az adatbázisok használatát intézményi és adatbázis szinten gyűjtjük, de az adatok automatikus gyűjtésével és elemzésével lehetőség lesz részletesebb jelentések készítésére is, pl. folyóiratok szintjén, OA letöltések szintjén, letöltött tartalmak ideje szerint, visszautasított kérések szerint stb.

A Compass adataival való összekötés rávilágít az előfizetett tartalmak kihasználtságára, illetve az EISZ önrészekkel való összekötés a megtérülést mutatja intézményi és konzorciumi szinten is, ezzel segítve az intézmények és a konzorcium döntési folyamatait. A most sorra kerülő tudományos kibocsátás modullal összekötve nemcsak a letöltések szintjén mérhető a megtérülés, de publikációk, hivatkozások szintjén is.

Legalább 50 millió forint többletforrás ahhoz szükséges, hogy megszerezzük a Dimensions adatbázishoz való hozzáférés és használat jogát a fejlesztésben résztvevő szakemberek számára.

Miért szükséges a Dimensions adatbázishoz való hozzáférés a Compass+ fejlesztés sikeres befejezéséhez?

A Digital Science által szolgáltatott Dimensions adatbázisban található adattömeget (a már rendelkezésre álló EISZ adatokon és a Crossref REST API-n kívül) integrálva a következő funkciók kialakítása is elkészülhet:

4) Tudományos kibocsátás:

A Dimensions adatai alapján mérhető az intézmények tudományos kibocsátása, és összevethető képet kapunk az intézmények bemeneti (előfizetések, letöltések) és kimeneti (publikációk) oldalairól is. A strukturált és összekötött adatok segítségével az eddiginél pontosabb és részletesebb elemzéseket készíthet az EISZ.

A modul létrehozásához szükséges feladatok:

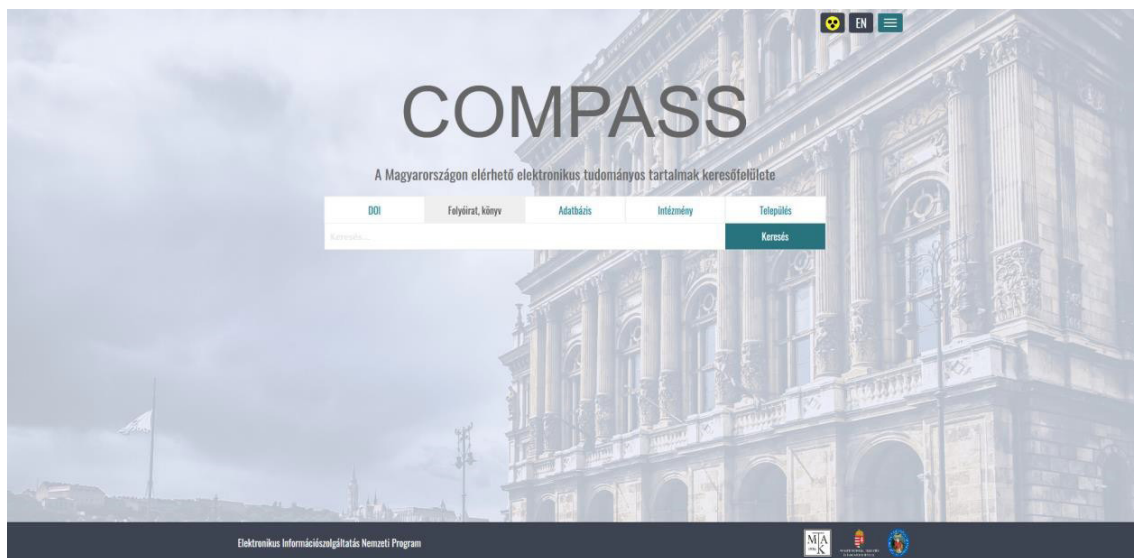
- adatok normalizálása, intézményi affiliációk és email domainek alapján,
- a nyers adatok folyamatos (ideális esetben havi rendszerességgű) frissítése szükséges, a Dimensions API segítségével

5) Open Access cikkek, APC költségek országos szintű nyilvántartása:

A Dimensions + Unpaywall Data alapján azonosítani lehet az intézményekhez köthető OA cikkeket. Ezen kívül azt is meg lehet állapítani, hogy mely cikkek jelenhettek meg volna nyílt hozzáféréssel (pl. kimarad egy olyan cikk az intézmények látóköréből, amelyre van EISZ OA megállapodás, tehát duplán fizetnek valamiért!).

Repozitóriumi (green) OA elhelyezés esetén a SHERPA ROMEO API használatával automatikusan kinyerhető az egyes cikkek elhelyezésének korlátai, pl. az embargó időszaka hossza stb.

Az intézményi gold és hibrid OA cikkek esetén egy feedback-form segítségével év közben akár folyamatosan is végezhető lenne az EISZ OA felmérése a jelenlegi fél-éves APC kérdőívek helyett, egy valós idejű adatszolgáltatást létrehozva ezzel. Az OpenAPC adatokra alapozva megállapítható lenne, hogy az intézmények az átlagos APC alatti vagy feletti összeget fizették a cikkekért, illetve az adatok strukturáltságának köszönhetően a magyar adatok is továbbításra kerülhetnének az OpenAPC kezdeményezés felé.

C) A hazai tudományos könyvkiadás integrálása a nemzeti program szolgáltatási körébe

Az utóbbi években az EISZ Nemzeti Program tartalom bővítésének fontos eleme volt a magyar szolgáltatók megjelenése a kínálatban. 2016-ban az Akadémiai Kiadó mellett elsőként az Arcanum Digitális Tudománytár (ADT) kapott helyet a nemzeti programban, majd a magyar szolgáltatói kínálat kiegészült a L'Harmattan Digitális Adatbázissal, a Typotex Interkönyvvel és a Tinta Kiadó által fejlesztett SzóTudásTárral. 2019-ben a Kronosz Kiadó, az Osiris Kiadó és a Szaktudás Kiadó teljes kiadványportfóliójával. Így több mint 5000 magyar e-könyv vált hozzáférhetővé az EISZ-en keresztül. 2020-ban várhatóan további magyar kiadók és adatbázis-szolgáltatók csatlakoznak a nemzeti programhoz.

A tartalom bővítés hatására jelentősen bővült az EISZ intézményi köre, két év alatt több mint 90 intézmény csatlakozott az előfizetői körhöz. A magyar e-könyves adatbázisok elsődleges forrást jelentenek a történészek, nyelvészek, néprajzkutatók és társadalomtudósok számára. Ugyanakkor a magyar kiadványokat a felsőoktatás sem nélkülözheti. A magyar tartalmakat kínáló adatbázisok az egyetemi kötelező irodalom online módon használó hallgatóknak is új, jelentős forgalmat generáló könyvtári szolgáltatást jelentenek. A magyar adatbázisok így egyszerre segítik az EISZ stratégiai céljai között a tudományos tartalom szolgáltatást és a közművelődési feladatok ellátását.

D) További közművelődési / Citizen Science projektek megvalósítása

Igazodva a nemzetközi szakmai trendekhez és az egyre aktívabb hazai könyvtárszakmai közösség által megfogalmazott igényekhez, az EISZ fontos fejlesztési iránynak tartja a tágabb felhasználói körnek szóló és a könyvtárhasználók széles rétegeit megszólító, a projektbe tevékenyen bevonó úgynevezett Citizen Science programok megvalósítását. Elsőként, a SOÁ projekt keretében valósítjuk meg ezt a koncepciót, 40 közintézmény bevonásával.

A négyéves SOÁ projekt első felében, 2018-ban és 2019-ben az EISZ fő feladata az adatbázis ismertségének növelése volt a kutatói és egyetemi közösség körében. Ezt a célt információs napok, helyszíni felhasználói képzések és workshopok megrendezésével valósítottuk meg. A második szakasz (2020–2021) kiemelt célja a megyei könyvtárak szolgáltatási körében élő könyvtárhasználók megszólítása, az adatbázis helytörténeti és családtörténeti vonatkozásaira építve, az emberek bevonása a tartalom további bővítésébe.

E) ITM/NKFIH céltámogatás a határon túli intézmények számára

Az EISZ kiemelt szakmai célja, hogy a magyar tartalmakat a Kárpát-medencében Magyarország határain túl, az elcsatolt területeken élő kétmillió fős magyarság számára is biztosíthassa.

Az Innovációs és Technológiai Minisztérium 2018 végén biztosított céltámogatást az EISZ számára, hogy határon túli magyar intézményeknek nyújtson lehetőséget az online szakirodalmi és közművelődési források elérésére. Ennek köszönhetően a határon túli intézmények 2019. évi adatbázis-előfizetését 100%-ban támogatja az EISZ. A támogatás vonatkozik az EISZ keretében korábban igényelt, nemzetközi adatbázisokra is annak a hat intézménynek az esetében, amelyek korábban is tagjai voltak a nemzeti programnak. Valamennyi csatlakozó intézmény esetén a támogatásból fedezzük az EISZ rendszerhasználati díjat is.

2018-ig hat határon túli intézmény volt tagja az EISZ-nek: az Erdélyi Múzeum-Egyesület, az Európa Kollégium Egyetemista Központ, a Fórum Kisebbségkutató Intézet, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet és a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem. Számukra valamennyi, 2018-as szakmai igényfelmérésben megjelölt szolgáltatást 100% támogatás mellett biztosítja az EISZ 2019-ben.

Az ITM céltámogatásának köszönhetően további 21 határon túli intézmény vehet részt a nemzeti programban, így a külföldi magyarság minden jelentősebb településen hozzáférhet több mint 5000 magyar e-könyvhöz: az Akadémiai Kiadó, a Kronosz Kiadó, a L'Harmattan Kiadó, a Mentor Kiadó, az Osiris Kiadó, a Szaktudás Kiadó, a Tinta Könyvkiadó és a Typotex Kiadó online e-könyves adatbázisaihoz, illetve az Arcanum Digitális Tudománytárhoz.

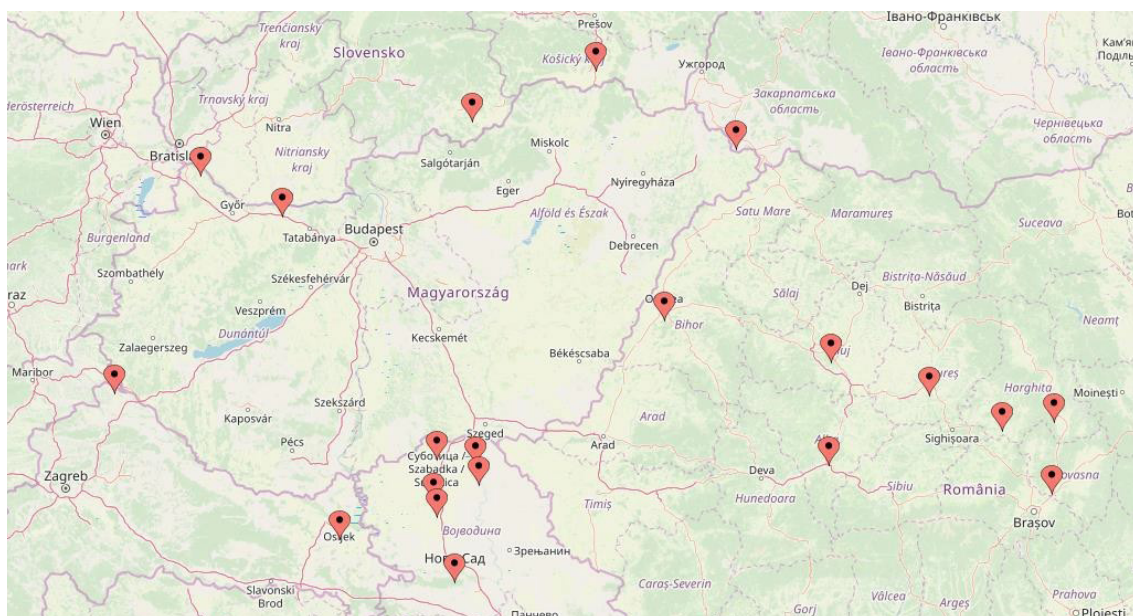
A programba bevont intézmények között települési könyvtárak, múzeumok, felsőoktatási intézmények és kutatóintézetek egyaránt megtalálhatók. Az intézmények kiválasztásánál fontos szempont volt, hogy valamennyi határon túli régióban elérhető legyenek az EISZ-en keresztül biztosított magyar nyelvű e-könyves adatbázisok. 2019 májusában 8 felsőoktatási intézmény, 12 közkönyvtár, 4 múzeum, 2 kutatóintézet és 1 további szakkönyvtár vesz részt a határon túli intézményeket megcélzó programban. Az EISZ Titkárság szakértői ütemezett helyszíni képzéseken mutatták be az szolgáltatásokat a kedvezményezett intézményekben. Emellett az újonnan csatlakozó tagintézmények munkatársai Budapesten kétnapos rendezvény keretében ismerkedhettek

meg az EISZ működésével és a nemzeti program keretében elérhető szolgáltatásokkal. A két nap során bemutatkoztak a programba bevont magyar szakkönyvkiadók és adatbázis-fejlesztők, illetve ismertetésre kerültek az MTA Könyvtár és Információs Központ által biztosított kutatástámogató szolgáltatások.

Az EISZ tagintézményi köréhez 2019 májusában az alábbi határon túli intézmények tartoznak. Az intézmények túlnyomó része kizárólag az ITM céltámogatásnak köszönhetően tudja biztosítani az e- könyvek elérését a felhasználói számára.

A helyszíni képzések és a kétnapos budapesti találkozó nagy segítséget jelent abban is, hogy a határon túli könyvtárosok megismerkedjenek a nemzeti program működésével, személyes kapcsolatok alakuljanak ki. Ez elősegítheti azt is, hogy az EISZ szolgáltatásaival korábban nem találkozó könyvtárosok könnyebben megfogalmazzák kérdéseiket, javaslataikat, és így segítsék a céltámogatás tényleges, igényekhez igazított hasznosulását. 2019 második félévében várhatóan Beregszászon, Gyulafehérváron, Rimaszombaton és Újvidéken kerül sor további kihelyezett képzésekre.

Az Innovációs és Technológiai Minisztérium, valamint a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal ezzel a projekttel hiánypótló lehetőséget biztosít a határon túli magyarság számára, és segíti a könyvtári szolgáltatások olvasói igényekhez való igazítását.

IX. Kommunikáció

EISZ honlap: Honlapunk látogatottsága 2019-ben 30%-kal emelkedett az előző évihez képest, az alábbiak szerint:

Hónap	Munkamenetek 2018	Munkamenetek 2019
Január	1771	10452
Február	2247	4240
Március	2726	4297
Április	2209	2890
Május	1814	2890
Június	1457	1927
Július	1233	3141
Augusztus	1649	2489
Szeptember	5372	3551
Október	3952	2998
November	3462	3203
December	5415	1626
összesen:	33307	43704

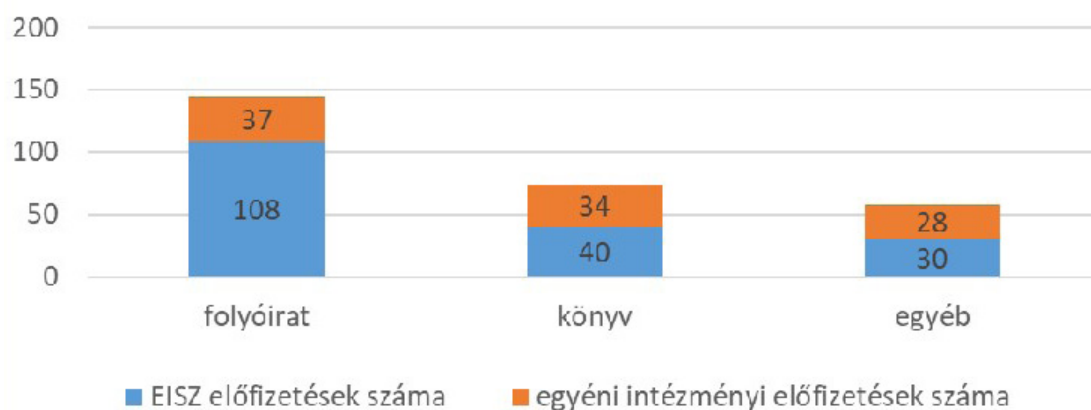
Menüpontok	Oldalmegtekintések
EISZ - Főoldal	17595
EISZ - Open Access (magyar oldal)	10165
EISZ - Adatbázisok	3309
EISZ - Rendezvények	2309
EISZ - Home	1577
EISZ - Databases	1177
EISZ - Open Access (angol oldal)	715
EISZ - Információk	588
EISZ - Szerződések	437
EISZ - Statisztika	333
EISZ - Programtanács	222

Facebook oldal:

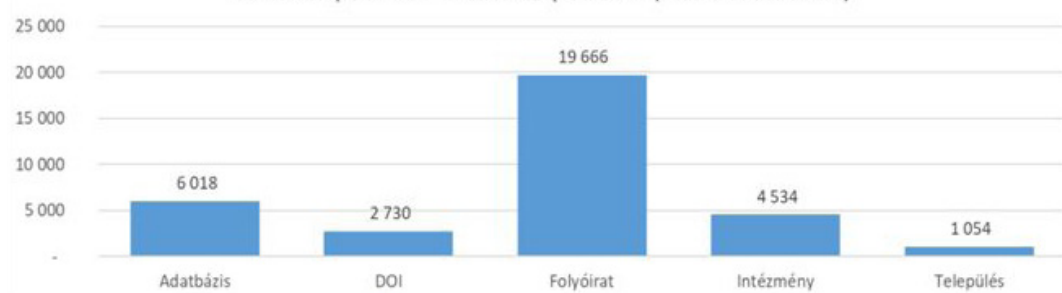
Az EISZ Nemzeti Program hivatalos Facebook oldalát 2014-ben hoztuk létre. Az oldalunkat kedvelők száma 2019-ben 660-ról 726-ra nőtt. 2019-ben összesen 22 762 felhasználót értek el bejegyzéseink. Legnépszerűbb témák az Open Access-szel kapcsolatos bejegyzések, valamint az Elsevier kiadóval folytatott tárgyalási folyamat voltak.

Compass platform használata:

Compass-ban található adatbázisok száma 2019. szeptember

Compass használata keresési típusonként 2017. szeptember - 2019. szeptember (keresések száma)

Cikk keresések száma

2017. szeptember – 2019. szeptember

Legfontosabb rendezvények:

EISZ központi rendezvények	
2019.02.14–15.	EISZ szakmai napok (COMPASS, open access munkafolyamatok)
2019.03.08.	De Gruyter, Brill, Bloomsbury információs nap
2019.03.21.	Gale információs nap
2019.03.28.	JSTOR információs nap
2019.05.07.	EBSCO információs nap
2019.06.12–14.	Szakmai nap a határon túli magyar intézmények számára
2019.09.16.	Regional Consortium Meeting
2019.09.17.	Focus on Open Science
2019.11.08.	Elsevier információs nap
2019.12.12–13.	EISZ szakmai napok (COMPASS+, országos plágiumszűrő)

Kihelyezett képzések, információs napok	
2019.01.29.	USC Soá Vizuális Történelmi Archívum információs nap (Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár)
2019.02.01.	USC Soá Vizuális Történelmi Archívum információs nap (Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár)
2019.02.06.	USC Soá Vizuális Történelmi Archívum információs nap (Terror Háza)
2019.03.04.	Adatbázis-használati tréning (Fórum Kisebbségkutató Intézet)
2019.03.11.	Adatbázis-használati tréning (Selye János Egyetem)
2019.03.19.	USC Soá Vizuális Történelmi Archívum információs nap (HM Hadtörténelmi Intézet és Múzeum)
2019.03.27.	Adatbázis-használati tréning (Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem)
2019.03.28.	Adatbázis-használati tréning (Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet)
2019.04.17.	Adatbázis-használati tréning (Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem)
2019.04.17.	CABI információs nap (Szent István Egyetem)
2019.04.30.	Akadémiai Kiadó szerzői workshop (Semmelweis Egyetem)
2019.05.13.	De Gruyter információs nap (Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem)
2019.05.14.	Adatbázis-használati tréning (Juhász Erzsébet Könyvtár)
2019.05.21.	Springer Nature szerzői workshop (Pannon Egyetem)
2019.05.21.	Springer Nature szerzői workshop (Pécsi Tudományegyetem)
2019.05.22.	Springer Nature szerzői workshop (ELI-HU)
2019.05.22.	Springer Nature szerzői workshop (Szegedi Tudományegyetem)
2019.05.23.	Springer Nature szerzői workshop (Semmelweis Egyetem)
2019.05.24.	Springer Nature szerzői workshop (MTA Természettudományi Kutatóközpont)

Kihelyezett képzések, információs napok	
2019.05.27.	Adatbázis-használati tréning (Holokauszt Emlékközpont)
2019.09.18.	Taylor and Francis információs nap (Budapesti Corvinus Egyetem)
2019.10.08.	Wiley szerzői workshop (Természettudományi Kutatóközpont)
2019.10.08.	Wiley szerzői workshop (Semmelweis Egyetem)
2019.10.09.	Wiley szerzői workshop (Debreceni Egyetem)
2019.10.10.	De Gruyter szerzői workshop (Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem)
2019.10.10.	De Gruyter szerzői workshop (Semmelweis Egyetem)
2019.10.10.	De Gruyter szerzői workshop (Eötvös Loránd Tudományegyetem)
2019.11.12.	USC Soá Vizuális Történelmi Archívum információs nap (HM Hadtörténelmi Intézet és Múzeum)
2019.11.19.	Adatbázis-használati tréning (Szabadkai Városi Könyvtár)
2019.11.19.	Adatbázis-használati tréning (Európa Kollégium Egyetemista Központ)
2019.11.25.	Adatbázis-használati tréning (Iparművészeti Múzeum)